O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O'ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
__________ S.Normamatov
2022-yil "25" avgust

HOZIRGI O'ZBEK ADABIY TILI

fanining

ISHCHI O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:	100000 – Ta'lim
Ta'lim sohasi:	110 000 – Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	60111400 – O'zbek tili va adabiyoti (kechki)

TOSHKENT-2022

Fan/modul kodi 302HO'AT1231607		Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili o'zbek				Ishlab chiqilgan o'quv yili 2022/2023		
Semestr	Modul nomi	ECTS - Kreditlar	Haftalik dars soatlari	O'quv mashg'ulotlari (soat)					Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
				Jami:	ma'ruza	seminar	amaliy	laboratoriya		
3	Hozirgi o'zbek adabiy tilida leksikologiya, morfemika, so'z yasalishi, frazeologiya, leksikografiyaga oid masalalar	4	4	60	20	10	30	0	60	120
4	Hozirgi o'zbek adabiy tilida morfologiyaga oid masalalar	4	4	60	20	10	30	0	60	120
5	Hozirgi o'zbek adabiy tilida sintaksisga oid masalalar	2	2	30	12	6	12	0	30	60
	Jami:	10	10	150	52	26	72	0	150	300

1. FANNING MAZMUNI

Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarni hozirgi o'zbek adabiy tilining nazariy masalalari (tushunchalar, nazariyalar va ularning isboti, sohaning amaliy masalalarini yechish usullari va boshqalar) bilan tanishtirishdan iborat. Ayni paytda u talabalarni shu sohada mantiqiy fikrlashga, ilmiy xulosa chiqarishga, adabiy tilning nazariy va amaliy muammolarini hal etish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Fanni o'qitishning vazifasi – talabalarga hozirgi o'zbek adabiy tili fanining ahamiyati, o'zbek tili fonetikasi, fonologiyasi, grafika, orfografiyasi va orfoepiyasi, morfologiyasi, sintaksisi, punktuatsiyasi va uslubiyatining nazariy asoslariga oid bilim va tushunchalar berish, adabiy tilning shevalarga munosabati, o'zlashtirilgan nazariy bilimlarini amaliyotda qo'llay olishga o'rgatish va natijada talabalarda o'zbek adabiy tilining asoslari va og'zaki adabiy tilning yozma adabiy nutq me'yorlariga munosabati kabilarni bilish, grammatik qoidalarga tayanib, o'z fikrini hayotiy misollar orqali asoslash, o'rganganlarini amalda qo'llay olishga o'rgatishdir.

2. FANNI O'QITISH NATIJALARI VA SHAKLLANADIGAN KASBIY KOMPETENSIYALAR

- "Hozirgi o'zbek adabiy tili"ning fan sifatidagi o'rni, adabiy tildan foydalanish jarayonini tashkil etishning huquqiy-me'yoriy asoslari, ona tilini o'qitish tarixi, rivojlanishi, fanning obyekti va subyekti, fanning tekshirish (ilmiy-tadqiqot) metodlari, boshqa fanlar bilan aloqasi, ona tilini o'qitishga doir yondashuv va

tamoyillar, ona tilini o'qitish metodlari, ona tilidan dars turlari va unda qo'llanadigan innovatsion texnologiyalar, til bo'limlarini o'qitishdagi o'ziga xos yondashuvlar haqidagi bilimlarga;
- Grammatika, fonetika-fonologiya, leksikologiya kabi sathlarning nazariy asoslarini turli interaktiv usullar asosida singdirish va amaliy ahamiyatini tushuntirish, o'quvchilar o'quv-biluv faoliyatini faollashtirishga qaratilgan dars usullaridan foydalanish ko'nikmalariga;
- o'quv ishlarini loyihalashtirish; darsdan tashqari mashg'ulotlarni aniq va maqsadli tashkil eta olish; o'z shaxsiy va kasbiy axborot maydonini loyihalashtirish malakalariga ega bo'lishi lozim.

3. O'QUV FANI O'QITILISHI BO'YICHA USLUBIY KO'RSATMALAR

"Hozirgi o'zbek adabiy tili" fani interfaol metodlar, hamkorlikda o'qitish; jamoaviy taqdimot; individual loyihalar asosida o'qitiladi.

4. TALABALARNI BAHOLASH TARTIBI:

Talabalarning bilimini baholash tartibi O'zbekiton Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirining 2018-yil 9-avgustdagi 19-2018-son buyrug'i bilan tasdiqlangan "Oliy ta'lim muassasalarida talabalar bilimini nazorat qilish va baholash tizimi to'g'risida"gi Nizom talablari asosida belgilanadi.

1. Nazoratlarni amalga oshirish tartibi.

Oraliq nazorat: Semestr davomida o'tilgan mavzular asosida yozma shaklda o'tkaziladi.

Izoh: *Oraliq nazorat turi fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda 2 martagacha o'tkazilishi mumkin.*

Yakuniy nazorat: O'tilgan mavzular bo'yicha yozma shaklda o'tkaziladi.

Talabani oraliq nazorat turi bo'yicha baholashda, uning o'quv mashg'ulotlari davomida olgan baholari inobatga olinadi.

Nazoratlarning o'tkazilishi muddatlari muyyan o'quv yilida tasdiqlangan o'quv jarayoni jadvali asosida tashkil etiladi.

2. Talabalarning bilimi baholash mezonlari:

talaba mustaqil xulosa va qaror qabul qiladi, ijodiy fikrlay oladi, mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatini tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **5 (a'lo) baho**;

talaba mustaqil mushohada yuritadi, olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – **4 (yaxshi) baho**;

talaba olgan bilimini amalda qo'llay oladi, fanning mohiyatni tushunadi, biladi, ifodalay oladi, aytib beradi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega deb topilganda – 3 **(qoniqarli) baho;**

talaba fan dasturini o'zlashtirmagan, fanning mohiyatini tushunmaydi hamda fan bo'yicha tasavvurga ega emas deb topilganda – **2 (qoniqarsiz) baho** bilan baholanadi.

5. O'QUV MASHG'ULOTLARI VA MUSTAQIL TA'LIM QISMI

1. Ma'ruza mashg'ulotlari

"Ma'ruza mashg'ulotlari (asosiy nazariy qism)"da o'quv fanining mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi, har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar va qisqa ifodalar orqali ta'lim oluvchilarga davlat ta'lim standarti va malaka talablari asosida yetkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar qamrab olingan holda ifodalab beriladi. Asosiy nazariy qism modullar shaklida berilishi mumkin.

T/R	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	2-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida leksikologiya, morfemika, so'z yasalishi, frazeologiya, leksikografiyaga oid masalalar		
1	Leksikologiya haqida umumiy ma'lumot. So'zning leksik birlik sifatidagi mohiyati.	Leksikologiya bo'limi. So'z va leksema. Leksema - lisoniy birlik. So'z - nutqiy birlik.	2
2	Leksikologiyaning obyekti, predmeti va vazifalari. O'zbek tilining lug'at tarkibi, uning taraqqiyotida lisoniy va nolisoniy omillarning ishtiroki.	Leksikologiya bo'limining obyekti, bo'limning predmeti va vazifalari. O'zbek tilining lug'at tarkibi, taraqqiyoti. Leksikologiya bo'limi taraqqiyotida lisoniy va nolisoniy omillarning ishtiroki	2
3	Frazeologiya haqida umumiy ma'lumot. Frazeologik monosemiya va polisemiya. Frazemalarning semantik turlari.	Frazeologiya haqida ma'lumot. Frazeologik monosemiya va polisemiya.	2
4	Morfemika haqida ma'lumot. So'zning morfemik tarkibi. Morfemika tilshunoslikning bir bo'limi. Morfema so'zning eng kichik ma'noli qismi.	Morfemika haqida, so'zning morfemik tarkibi to'g'risida ma'lumot berish.	2
5	O'zak va affiksal morfema. O'zak morfema so'zda albatta ishtirok etadigan qism. O'zak morfema so'z yasalishi uchun ham, shakl yasalishi uchun ham asos bo'lishi.	O'zak va affiksal morfema, so'zning morfem tarkibidagi o'zgarishlar to'g'risida ma'lumot berish.	2
6	So'zning morfem tarkibidagi o'zgarishlar. So'zning morfem tarkibida soddalanishning sodir bo'lishi.	So'zning morfem tarkibida soddalanish, qayta bo'linish va pleonazmning sodir bo'lishi.	2
7	So'z yasalishi. So'z yasalish tarkibi. So'z yasovchi asos va yasovchi vosita.	So'z yasalish tarkibi: so'z yasovchi asos va yasovchi vosita to'g'risida ma'lumot berish.	2
8	So'z yasash usullari. Affiksatsiya usuli, semantik usul, fonetik usul, kompozitsiya usuli.	So'z yasash usullari to'g'risida ma'lumot berish.	2
9	Maktab darsliklarida morfemika va so'z yasalishiga oid nazariy bilimlarning berilishi	Maktab darsliklarida morfemika va so'z yasalishiga oid nazariy bilimlarning berilishi haqida	2
10	So'z yasovchi qo'shimchalar tavsifi va sinonimiyasi	So'z yasovchi qo'shimchalar tavsifi va sinonimiyasi haqida	2
		Jami	**20 s.**

2. Seminar mashg'ulotlari

"Seminar mashg'ulotlari" qismida o'quv fanining mohiyati va nazariy mavzulariga mos ravishda tashkillashtiriladi, ushbu mashg'ulotlarni o'tkazish shakllari, unda qo'llanishi tavsiya etiladigan texnologiyalar, usullar, vositalar zarur hollarda muhokama etiladigan mavzular, masalalar hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shuningdek, topshiriqlar asosida kurs yuzasidan bilimlarni yuksaltirishga qaratilgan mashg'ulotlar tashkillashtiriladi.

T/R	Seminar mashg'ulotlari mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	2-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida leksikologiya, morfemika, so'z yasalishi, frazeologiya, leksikografiyaga oid masalalar		
1	O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti. Diaxron va sinxron leksikologiya.	O'zbek tili leksikasining taraqqiyoti. Diaxron va sinxron leksikologiya haqida ma'lumot berish.	2
2	Leksik-semantik munosabatlar. Semema va nomema.	Leksik-semantik munosabatlar haqida ma'lumot berish. Semema va nomema.	2
3	Frazeologik birliklar. Frazeologik birliklarning ifoda va mazmun plani.	Frazeologik birliklar haqida ma'lumot berish.	2
4	O'zbek tilida so'z yasalishi.	O'zbek tilida so'z yasalishi haqida ma'lumot berish.	2
5	Morfemika. So'zning morfemik tarkibi.	Morfemika haqida ma'lumot berish.	2
		Jami	**10 s.**

3. Amaliy mashg'ulotlar

"Amaliy mashg'ulotlar" qismida o'quv fanining mohiyati va nazariy mavzulariga mos ravishda amaliy mashg'ulotlarining mavzulari, ushbu mashg'ulotlarni o'tkazish shakllari, unda qo'llanishi tavsiya etiladigan texnologiyalar, usullar, vositalar asosida tegishli mavzuning mazmuni, maqsadi hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shuningdek, kurs loyihasi va kurs ishlari, ijodiy ishlar mohiyati, mazmuni, maqsadi, mavzulari ularni bajarish shakllari hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shu bilan birga ushbu qismda o'quv va ishlab chiqarish amaliyotlarining maqsadi, vazifasi, shakli, mazmuni, amaliyot jarayonida ta'lim oluvchilar tomonidan tayyorlanishi zarur bo'lgan yakuniy ishlar shakli yuzasidan qisqa uslubiy ko'rsatmalar beriladi.

T/R	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
2-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida leksikologiya, morfemika, so'z yasalishi, frazeologiya, leksikografiyaga oid masalalar			
1	Leksemaning uzual hamda okkazional ma'nolari haqida ma'lumot.	Leksemaning uzual hamda okkazional ma'nolari haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
2	Yangi leksik ma'noning evfemizm natijasida hosil bo'lishi.	Yangi leksik ma'noning evfemizm natijasida hosil bo'lishi haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
3	Konnotativ sema. Emotsional-ekspressiv bo'yoqdorlik, uslubiy ma'no.	Konnotativ sema. Emotsional-ekspressiv bo'yoqdorlik, uslubiy ma'no haqida nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
4	O'zbek tilida leksik-semantik sistemalar. O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti. Leksemalarning ishlatilish doirasi.	O'zbek tilida leksik-semantik sistemalar. O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti. Leksemalarning ishlatilish doirasi haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
5	Antonimiya. Lug'aviy antonimiya. Leksik antonimiya va antonimik juftlik. Kontekstual antonimiya.	Antonimiya haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
6	Antonimiya va enantiosemiya. Antonimiya va polisemiya. Antonimlarning uslubiy ahamiyati.	Antonimiya va enantiosemiya, antonimiya va polisemiya munosabati haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
7	Omonimiya. Omonimiyaning ko'rinishlari. Leksik omonimlar.	Omonimiya haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
8	So'zning morfologik tarkibi.	So'zning morfologik tarkibi haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
9	Grammatik ma'noni ifodalovchi vositalar.	Grammatik ma'noni ifodalovchi vositalar haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
10	So'z tuzilishi va yasalishiga ko'ra turlari.	So'z tuzilishi va yasalishiga ko'ra turlari haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
11	Affiksal polisemiya va polifunksionallik.	Affiksal polisemiya va polifunksionallik haqida bilim berish, nazariy ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
12	Matnni morfem tahlil qilish	Matnni morfem tahlil qilish ko'nikmasini shakllantirish	2
13	Matndagi yasama so'zlarni tahlil qilish	Matndagi yasama so'zlarni tahlil qilish ko'nikmasini shakllantirish	2
14	Morfem lug'at bilan ishlash	Morfem lug'at bilan ishlash ko'nikmasini shakllantirish	2
15	Morfema va leksema munosabati	Morfema va leksema munosabati haqida bilimlar berish	2
		Jami:	30 s.

4. Mustaqil ta'lim ishlari

"Mustaqil ishni tayyorlashda fan xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik;

laboratoriya mashg'ulotlariga tayyorgarlik;

darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;

maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;

o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fan bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;

"Til va adabiyot ta'limi", "Xalq ta'limi" kabi sohaga oid ilmiy jurnallardagi maqolalar bilan tanishish va tezislar tayyorlab borish;

ona tilini o'qitishga oid kichik tajribaviy tadqiqotlar olib borish.

Taqdimotlar amaliy mashg'ulotlarda muhokama qilinadi va baholanadi.

T/R	Mustaqil ta'lim	O'quv	Qisqacha tavsifi	Soatlar hajmi

	mavzulari	mashg'ulot turi nomi	(kalit so'zlar)	
2-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida leksikologiya, morfemika, so'z yasalishi, frazeologiya, leksikografiyaga oid masalalar				
1	Leksikologiya haqida umumiy ma'lumot. So'zning leksik birlik sifatidagi mohiyati.	Mustaqil ta'lim	So'zning leksik birlik sifatidagi mohiyati haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	4
2	Leksikologiyaning obyekti, predmeti va vazifalari. Leksikologiyaning turlari: umumiy va xususiy leksikologiya.	Mustaqil ta'lim	Leksikologiyaning obyekti, predmeti va vazifalari haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	4
3	Leksemaning til birligi sifatidagi mohiyati. Ifodaviylik jihatdan o'zbek tili leksikasi.	Mustaqil ta'lim	Leksemaning til birligi sifatidagi mohiyati haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	4
4	O'zbek tilining lug'at tarkibi, uning taraqqiyotida lisoniy va nolisoniy omillarning ishtiroki.	Mustaqil ta'lim	O'zbek tilining lug'at tarkibi, uning taraqqiyotida lisoniy va nolisoniy omillarning ishtiroki haqida tasavvur shakllantirish.	4
5	Leksik ma'no va semantik qism (sema). Semema va nomema.	Mustaqil ta'lim	Leksik ma'no haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	4
6	Konnotativ sema. Emotsional-ekspressiv bo'yoqdorlik, uslubiy ma'no.	Mustaqil ta'lim	Konnotativ sema haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	4
7	O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti. Qo'llanilish davri chegaralangan leksika.	Mustaqil ta'lim	O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	4
8	Leksikografiya haqida ma'lumot. O'zbek tili leksikasining tarixiy taraqqiyoti.	Mustaqil ta'lim	Leksikografiya haqida ma'lumot berish.	4
9	Leksikografiyaning maqsad va vazifalari. O'zbek tilida leksik-semantik sistemalar.	Mustaqil ta'lim	Leksikografiyaning maqsad va vazifalari.	4
10	Leksemaning ifoda hamda mazmun plani.	Mustaqil ta'lim	Leksemaning ifoda hamda mazmun plani	4

			haqida nazariy qarashlarni o'rganish.	
11	Diaxron va sinxron leksikologiya.	Mustaqil ta'lim	Diaxron va sinxron leksikologiya munosabati haqida.	4
12	Hozirgi o'zbek adabiy tilining morfologik tarkibi.	Mustaqil ta'lim	Hozirgi o'zbek adabiy tilining morfologik tarkibi.	4
13	Morfologiya. So'zning grammatik ma'nosi.	Mustaqil ta'lim	Morfologiya. So'zning grammatik ma'nosi haqida.	4
14	Yasama so'zlarni so'z yasalishi jihatidan tahlil qilish tamoyillari	Mustaqil ta'lim	So'zning asos va qo'shimchalar tarkibi.	4
15	So'zning morfemik tarkibi. O'zbek tilida so'z yasalishi.	Mustaqil ta'lim	So'zning morfemik tarkibi. O'zbek tilida so'z yasalishi haqida bilimlar olish.	4
		Jami:		**60 s.**

4-SEMESTR

1. Ma'ruza mashg'ulotlari

"Ma'ruza mashg'ulotlari (asosiy nazariy qism)"da o'quv fanining mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi, har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar va qisqa ifodalar orqali ta'lim oluvchilarga davlat ta'lim standarti va malaka talablari asosida yetkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar qamrab olingan holda ifodalab beriladi. Asosiy nazariy qism modullar shaklida berilishi mumkin.

T/R	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
3-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida morfologiyaga oid masalalar			
1	So'z turkumlari haqida umumiy ma'lumot.	So'z turkumlari va ularni tasniflash tamoyillari. So'zlarning semantik tasnifi. So'zning morfologik tasnifi.	2
2	Fe'l so'z turkumi, uning funksional shakllari. Harakat nomi, sifatdosh, ravishdosh.	Fe'lning funksional shakllari: harakat nomi, sifatdosh, ravishdosh haqida ma'lumot berish.	2
3	Ot so'z turkumi. Otning ma'nosiga ko'ra turlari. Otning predmet nomini ifodalashi. Turdosh va atoqli otlar. Mavhum va aniq otlar.	Ot so'z turkumi va otning ma'nosiga ko'ra turlari to'g'risida ma'lumot berish.	2
4	Otning grammatik kategoriyalari.	Otning grammatik kategoriyalari.	2

	Otlarda son va egalik kategoriyasi.	otlarda son, egalik va kelishik kategoriyasi to'g'risida ma'lumot berish. Grammatik kategoriya haqida ma'lumot. Otning birlik va ko'plikda kelishi. Ko'plikning ifodalanish yo'llari. Egalik kategoriyasini ifodalovchi shakllar.	
5	Sifat so'z turkumi. Sifat darajalari. Son so'z turkumi.	Sifat so'z turkumi, oddiy, orttirma va qiyosiy darajalar haqida ma'lumot berish. Son so'z turkumi haqida ma'lumot berish. Sifatning belgi ifodalashi, asliy va nisbiy bo'lishi. Sonning miqdor ifodalashi, tartib va miqdor sonlar. Otlashuvi.	2
6	Olmosh so'z turkumi. Olmoshning boshqa so'z turkumlari o'rnida kelishi	Olmosh so'z turkumi to'g'risida ma'lumot berish.	2
7	Olmoshning ma'no turlari. Pronominalizatsiya	Olmoshning ma'no turlari, boshqa turkum so'zlarining olmoshga ko'chishi haqida ma'lumot berish.	2
8	Ravish so'z turkumi. Ravishlarning ma'no turlari. Ravishlarda daraja.	Ravish so'z turkumi. Ravishlarning ma'no turlari. Ravishlarda daraja to'g'risida ma'lumot berish.	2
9	Yordamchi so'z turkumlari	Yordamchi so'z turkumlari bo'yicha nazariy qarashlar bilan tanishtirish.	2
10	Alohida olingan so'zlar guruhi	Alohida olingan so'zlar guruhi: undov, taqlid, modal so'zlar haqidagi ma'lumotlar bilan tanishtirish.	2
		Jami:	**20 s.**

2. Seminar mashg'ulotlari

"Seminar mashg'ulotlari" qismida o'quv fanining mohiyati va nazariy mavzulariga mos ravishda tashkillashtiriladi, ushbu mashg'ulotlarni o'tkazish shakllari, unda qo'llanishi tavsiya etiladigan texnologiyalar, usullar, vositalar zarur hollarda muhokama etiladigan mavzular, masalalar hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shuningdek, topshiriqlar asosida kurs yuzasidan bilimlarni yuksaltirishga qaratilgan mashg'ulotlar tashkillashtiriladi.

T/R	Seminar mashg'ulotlari mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
3-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida morfologiyaga oid masalalar			
1	Fe'lning zamon kategoriyasi	Fe'lning zamon kategoriyasiga oid bilimlarni mashqlar orqali mustahkamlash	2
2	Otning grammatik	Otning grammatik kategoriyalariga	2

	kategoriyalari. Otlarda son va egalik kategoriyasi	misollar topish. Otlarda son va egalik kategoriyasini o'rgatish.	
3	Mustaqil so'z turkumlarining bir-biriga ko'chishi	Mustaqil so'z turkumlarining bir-biriga ko'chishiga doir mashqlar orqali mavzuni mustahkamlash	2
4	Yordamchi so'z turkumlari	Yordamchi so'z turkumlari bo'yicha bilimlarni mustahkamlash.	2
5	Alohida olingan so'zlar guruhi	Alohida olingan so'zlar guruhi: undov, taqlid, modal so'zlar haqidagi bilimlarni mustahkamlash, tahlil ko'nikmasini shakllantirish.	2
		Jami:	**10 s.**

3. Amaliy mashg'ulotlar

"Amaliy mashg'ulotlar" qismida o'quv fanining mohiyati va nazariy mavzulariga mos ravishda amaliy mashg'ulotlarining mavzulari, ushbu mashg'ulotlarni o'tkazish shakllari, unda qo'llanishi tavsiya etiladigan texnologiyalar, usullar, vositalar asosida tegishli mavzuning mazmuni, maqsadi hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shuningdek, kurs loyihasi va kurs ishlari, ijodiy ishlar mohiyati, mazmuni, maqsadi, mavzulari ularni bajarish shakllari hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shu bilan birga ushbu qismda o'quv va ishlab chiqarish amaliyotlarining maqsadi, vazifasi, shakli, mazmuni, amaliyot jarayonida ta'lim oluvchilar tomonidan tayyorlanishi zarur bo'lgan yakuniy ishlar shakli yuzasidan qisqa uslubiy ko'rsatmalar beriladi.

T/R	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
3-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida morfologiyaga oid masalalar			
1	Fe'lning daraja kategoriyasi	Fe'lning daraja kategoriyasi bo'yicha bilimlarni mustahkamlash	2
2	Fe'lning mayl kategoriyasi	Fe'lning mayl kategoriyasi bo'yicha bilimlarni mustahkamlash	2
3	Otlarda kelishik kategoriyasi	Otlarda kelishik kategoriyasini o'rgatish.	2
4	Otning nokategorial shakllari	Otning nokategorial shakllari bo'yicha bilimlarni kengaytirish	2
5	Sifat so'z turkumi. Sifat darajalari	Sifat va sifat darajalari bo'yicha bilimlarni mustahkamlash	2
6	Son so'z turkumi	Son so'z turkumi bo'yicha bilimlarni mustahkamlash	2

7	Olmosh so'z turkumi.	Olmosh so'z turkumi bo'yicha bilimlarni mustahkamlash	2
8	Olmoshning ma'no turlari	Olmoshning ma'no turlariga oid bilimlarni mashqlar orqali mustahkamlash	2
9	Ravish va ravishning ma'no turlari	Ravish va uning ma'no turlari bo'yicha bilimlarni mustahkamlash	2
10	Yordamchi so'z turkumlari	Yordamchi so'z turkumlari bo'yicha bilimlarni mustahkamlash.	2
11	Alohida olingan so'zlar guruhi	Alohida olingan so'zlar guruhi: undov, taqlid, modal so'zlar haqidagi bilimlarni mustahkamlash, tahlil ko'nikmasini shakllantirish.	2
12	Morfologiya va sintaksisning aloqasi Sintaksisning o'rganish obyekti.	Sintaksis va uning o'rganish obyekti bo'yicha nazariy ma'lumotlarni mustahkamlash.	2
13	Sintaktik munosabat turlari va ularni ifodalovchi morfologik ko'rsatkichlar.	Sintaktik munosabat turlari bo'yicha tahlil ko'nikmasini shakllantirish.	2
14	So'z turkumlarining sintaktik xususiyatlari.	Sintaktik aloqa vositalarini misollar asosida aniqlash.	2
15	Matnni sintaktik tahlil qilish	Matnni sintaktik tahlil qilish ko'nikmasini shakllantirish	2
		Jami:	30 s.

4. Mustaqil ta'lim ishlari

"Mustaqil ishni tayyorlashda fan xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik;

laboratoriya mashg'ulotlariga tayyorgarlik;

darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;

maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;

o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fan bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;

"Til va adabiyot ta'limi", "Xalq ta'limi" kabi sohaga oid ilmiy jurnallardagi maqolalar bilan tanishish va tezislar tayyorlab borish;

ona tilini o'qitishga oid kichik tajribaviy tadqiqotlar olib borish.

Taqdimotlar amaliy mashg'ulotlarda muhokama qilinadi va baholanadi.

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit	Soatlar

		so'zlar)	hajmi
	3-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida morfologiyaga oid masalalar		
1	Fe'lning funksional shakllari. Harakat nomi, sifatdosh, ravishdosh.	Fe'lning funksional shakllari: harakat nomi, sifatdosh. ravishdosh haqida ma'lumot berish.	4
2	Ot so'z turkumi. Otning ma'nosiga ko'ra turlari.	Ot so'z turkumi va otning ma'nosiga ko'ra turlari to'g'risida ma'lumot berish.	4
3	Otning grammatik kategoriyalari. Otlarda son va egalik kategoriyasi. Ko'plikning ifodalanish yo'llari. Egalik kategoriyasini ifodalovchi shakllar.	Otning grammatik kategoriyalari, otlarda son, egalik va kelishik kategoriyasi to'g'risida ma'lumot berish.	4
4	Sifat so'z turkumi. Sifat darajalari. Son so'z turkumi.	Sifat so'z turkumi, oddiy, orttirma va qiyosiy darajalar haqida ma'lumot berish.	4
5	Olmosh so'z turkumi. Olmoshning boshqa so'z turkumlari o'rnida kelishi	Olmosh so'z turkumi to'g'risida ma'lumot berish.	4
6	Olmoshning ma'no turlari. Pronominalizatsiya	Olmoshning ma'no turlari, boshqa turkum so'zlarining olmoshga ko'chishi haqida ma'lumot berish.	4
7	Ravish so'z turkumi. Ravishlarning ma'no turlari. Ravishlarda daraja. Ravishning ma'no turlari holat, payt, o'rin, miqdor ravishlari.	Ravish so'z turkumi. Ravishlarning ma'no turlari. Ravishlarda daraja to'g'risida ma'lumot berish.	2
8	Yordamchi so'z turkumlari	Yordamchi so'z turkumlari bo'yicha nazariy qarashlar bilan tanishtirish.	4
9	Alohida olingan so'zlar guruhi	Alohida olingan so'zlar guruhi: undov, taqlid, modal so'zlar haqidagi ma'lumotlar bilan tanishtirish.	4
10	Ko'makchi va kelishik kategoriyasi sinonimiyasi	Ko'makchi va kelishik kategoriyasi ma'nodoshligi	2
11	Yuklama va uning ma'no turlari	Yuklama va uning ma'no turlari haqida	4
12	Bog'lovchining vazifalari va ma'no turlari	Bog'lovchining vazifalari va ma'no turlari haqida bilim berish	2
13	So'z yasalish tarkibi.	So'z yasalish tarkibi: yasovchi asos va qo'shimchani aniqlash.	4
14	So'z yasalish tarkibi va so'zning	So'z yasalish tarkibi va	4

	morfemik tarkibi.	so'zning morfemik tarkibini farqlash bo'yicha mashqlar ustida ishlash.	
15	So'z turkumlarida so'z yasalishi.	So'z turkumlarida so'z yasalishi bo'yicha tahlil malakalarini shakllantirish	4
16	Morfemika va morfologiya munosabati	Morfemika va morfologiya munosabati haqida ma'lumot berish	2
17	Morfologiya va sintaksisning o'zaro aloqasi	Morfologiya va sintaksisning o'zaro aloqasi yuzasidan nazariy ma'lumotlar to'plash	4
		Jami:	**60 s.**

5-SEMESTR

1. Ma'ruza mashg'ulotlari

"Ma'ruza mashg'ulotlari (asosiy nazariy qism)"da o'quv fanining mavzulari mantiqiy ketma-ketlikda keltiriladi, har bir mavzuning mohiyati asosiy tushunchalar va qisqa ifodalar orqali ta'lim oluvchilarga davlat ta'lim standarti va malaka talablari asosida yetkazilishi zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar qamrab olingan holda ifodalab beriladi. Asosiy nazariy qism modullar shaklida berilishi mumkin.

T/R	Ma'ruza mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	4-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida sintaksisga oid masalalar		
1	Sintaksis haqida ma'lumot. Sintaksis va uning turlari	Sintaksis haqida umumiy ma'lumot. Sintaksis va uning turlari. So'z birikmasi va gap sintaksisi. So'zlarning o'zaro bog'lanish yo'llari.Sintaksis va uning tadqiq manbayi.	2
2	So'z birikmasining boshqa til birliklariga munosabati (Farqi va o'xshashliklari).	So'z birikmasi nutq birligi sifatida. Nutqiy so'z birikmasi haqida tushuncha. So'z birikmai va so'z. So'z birikmasi va ibora. So'z birikmasida hokim, tobe, kengayuvchi va kengaytiruvchi so'z.	2
3	Gap. Gapning ifoda maqsadiga ko'ra turlari.	Gap nutqiy sathda. Gap kommunikativ nutqiy birlik sifatida. Nutqiy gapning belgilari. Gapning shakllanishida leksik omil. Gapning shakllanishida morfologik omil.	2

4	Gap bo'laklari.	Lisoniy sathda gap bo'laklari. Grammatik shakllangan gapning minimal va maksimal lisoniy sintaktik qolipi. Kesimlik kategoriyasi. Grammatik shakllangan gap.	2
5	Gapning tuzilishiga ko'ra turlari.	Sodda gaplar. Sodda gapda teng bog'lanish. Uyushgan so'zshakl. Uyushgan gap.	2
6	Qo'shma gap. Qo'shma gapning turlari.	Qo'shma gap va ularning turlari haqida bilimlar berish	2
		Jami:	**12 s.**

2. Seminar mashg'ulotlari

"Seminar mashg'ulotlari" qismida o'quv fanining mohiyati va nazariy mavzulariga mos ravishda tashkillashtiriladi, ushbu mashg'ulotlarni o'tkazish shakllari, unda qo'llanishi tavsiya etiladigan texnologiyalar, usullar, vositalar zarur hollarda muhokama etiladigan mavzular, masalalar hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shuningdek, topshiriqlar asosida kurs yuzasidan bilimlarni yuksaltirishga qaratilgan mashg'ulotlar tashkillashtiriladi.

T/R	Seminar mashg'ulotlari mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
	4-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida sintaksisga oid masalalar		
1	Qo'shma gapni bog'lovchi vositalar.	Gapni bog'lovchi vositalar	2
2	Gapda tinish belgilarning o'rni.	Tinish belgilari va gap	2
3	Undalma, kiritmali qurilmalar, ajratilgan izoh va uyushiq bo'laklarning gapdagi ahamiyati.	Gapdagi uyushiq va ajratilgan bo'laklar	2
		Jami:	**6 s.**

3. Amaliy mashg'ulotlar

"Amaliy mashg'ulotlar" qismida o'quv fanining mohiyati va nazariy mavzulariga mos ravishda amaliy mashg'ulotlarining mavzulari, ushbu mashg'ulotlarni o'tkazish shakllari, unda qo'llanishi tavsiya etiladigan texnologiyalar, usullar, vositalar asosida tegishli mavzuning mazmuni, maqsadi hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shuningdek, kurs loyihasi va kurs ishlari, ijodiy ishlar mohiyati, mazmuni, maqsadi, mavzulari ularni bajarish shakllari hamda fan mohiyatidan kelib chiqadigan boshqa ma'lumotlar yoritiladi. Shu bilan birga ushbu qismda o'quv va ishlab chiqarish amaliyotlarining maqsadi, vazifasi, shakli, mazmuni, amaliyot jarayonida ta'lim oluvchilar tomonidan tayyorlanishi zarur bo'lgan yakuniy ishlar shakli yuzasidan qisqa uslubiy ko'rsatmalar beriladi.

T/R	Amaliy mashg'ulot mavzulari	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
4-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida sintaksisga oid masalalar			
1	So'zlarning o'zaro bog'lanishi va bog'lovchi vositalar.	So'zlarning o'zaro bog'lanishi va bog'lovchi vositalar haqida amaliy va nazariy bilimlar to'plash.	2
2	Gapning ifoda maqsadi va turlari.	Gapning ifoda maqsadi va turlari haqida amaliy va nazariy bilimlar to'plash.	2
3	Bosh va ikkinchi darajali bo'laklarning ifodalanishi.	Bosh va ikkinchi darajali bo'laklar haqida amaliy va nazariy bilimlar to'plash.	2
4	Ega va kesimning o'zaro munosabati.	Ega va kesimning o'zaro munosabati haqida amaliy va nazariy bilimlar to'plash.	2
5	Gapda bo'laklarning tartibi	Gapda bo'laklarning tartibi haqida amaliy va nazariy bilimlar to'plash	2
6	Kirish so'z va kiritmalar. Uyushiq bo'laklar ustida ishlash	Kirish so'z va kiritmalar haqida amaliy va nazariy bilimlar to'plash. Uyushiq bo'laklar ustida ishlash ko'nikmasini shakllantirish	2
		Jami:	**12 s.**

4. Mustaqil ta'lim ishlari

"Mustaqil ishni tayyorlashda fan xususiyatlarini hisobga olgan holda, quyidagi shakllardan foydalanish tavsiya etiladi:

amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik;

laboratoriya mashg'ulotlariga tayyorgarlik;

darslik va o'quv qo'llanmalar bo'yicha fan boblari va mavzularini o'rganish;

maxsus adabiyotlar bo'yicha fan bo'limlari yoki mavzulari ustida ishlash;

o'quv, ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarish bilan bog'liq bo'lgan fan bo'limlari va mavzularini chuqur o'rganish;

"Til va adabiyot ta'limi", "Xalq ta'limi" kabi sohaga oid ilmiy jurnallardagi maqolalar bilan tanishish va tezislar tayyorlab borish;

ona tilini o'qitishga oid kichik tajribaviy tadqiqotlar olib borish.

Taqdimotlar amaliy mashg'ulotlarda muhokama qilinadi va baholanadi.

T/R	Mustaqil ta'lim mavzulari	O'quv mashg'ulot turi nomi	Qisqacha tavsifi (kalit so'zlar)	Soatlar hajmi
4-modul. Hozirgi o'zbek adabiy tilida morfologiyaga oid masalalar				
1	Hozirgi o'zbek adabiy tilining sintaksis bo'limi va uning boshqa bo'limlar bilan aloqasi.	Mustaqil ta'lim	Hozirgi o'zbek adabiy tilining sintaksis bo'limi va uning boshqa bo'limlar bilan aloqasi haqida bilimlar to'plash.	2
2	Morfologiya va sintaksis munosabati. So'zning grammatik ma'nosi.	Mustaqil ta'lim	Morfologiya va sintaksis munosabati haqida bilimlar to'plash.	2
3	Gapni sintaktik tahlil qilish tamoyillari	Mustaqil ta'lim	Gapni sintaktik tahlil qilish tamoyillari haqida bilimlarni umumlashtirish	2
4	So'z turkumlari va ularning sintaktik sathdagi funksiyalari haqida umumiy ma'lumot.	Mustaqil ta'lim	So'z turkumlari va ularning sintaktik sathdagi funksiyalari haqida haqida bilimlar to'plash	2
5	Yordamchi so'z turkumlarining sintaktik funksiyalari.	Mustaqil ta'lim	Yordamchi so'z turkumlarining sintaktik funksiyalari haqida bilimlar to'plash.	2
6	Yordamchi so'z turkumlarining gap tahlilida baholanishi.	Mustaqil ta'lim	Yordamchi so'z turkumlarining gap tahlilida baholanishi.	2
7	Alohida olingan so'zlarning sintaktik imkoniyatlari.	Mustaqil ta'lim	Alohida olingan so'zlarning sintaktik imkoniyatlari haqida.	2
8	Hozirgi o'zbek adabiy tilida gap bo'laklari tartibi.	Mustaqil ta'lim	Hozirgi o'zbek adabiy tilida gap bo'laklari tartibi haqida.	2
9	Hozirgi o'zbek adabiy tilida qo'shma gap sintaksisi	Mustaqil ta'lim	Hozirgi o'zbek adabiy tilida qo'shma gap sintaksisi haqida bilimlar to'plash	2
10	So'zning grammatik ma'nosi.	Mustaqil ta'lim	So'zning grammatik ma'nosi haqida	2

			bilimlar to'plash.	
11	Hozirgi o'zbek adabiy tilining sintaktik imkoniyatlari.	Mustaqil ta'lim	Tilining sintaktik imkoniyatlari haqida tasavvurlar shakllantirish.	2
12	Sintaksis haqida ma'lumot. Sintaksis va uning turlari	Mustaqil ta'lim	Sintaksis haqida ma'lumotlarni umumlashtirish.	2
13	So'z birikmasining boshqa til birliklariga munosabati (Farqi va o'xshashliklari).	Mustaqil ta'lim	So'z birikmasining boshqa til birliklariga munosabati haqida tushuncha hosil qilish	2
14	Gap. Gapning ifoda maqsadiga ko'ra turlari.	Mustaqil ta'lim	Gap haqida bilimlar to'plash.	2
15	So'zlarning o'zaro bog'lanishi va bog'lovchi vositalar.	Mustaqil ta'lim	So'zlarning o'zaro bog'lanishi va bog'lovchi vositalar haqida bilimlar to'plash.	2
			Jami:	30 s.

6. KURS ISHI MAZMUNI

Kurs ishi fan mavzulariga taalluqli masalalar yuzasidan talabalarga yakka tartibda tegishli topshiriq shaklida beriladi. Ma'ruza mashg'ulotlarida egallangan nazariy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish, talabalarni ilmiy-nazariy qarashlar asosida umumlashma xulosalar chiqara olishga o'rgatish, ularning ijodiy tafakkurini o'stirish, ilmiy izlanishlar olib borish ko'nikmasini shakllantirish, fikrni izchil va ifodali bayon eta olishga o'rgatish fan bo'yicha tashkil etiladigan kurs ishlarining bosh maqsadi hisoblanadi.

Mazkur fan yuzasidan yoziladigan kurs ishi talabalarni ilmiy-ijodiy ishga yo'naltiruvchi amaliy faoliyat turi sifatida muhim ahamiyatga ega. Talaba kurs ishini yozish asosida keyinchalik yirikroq tadqiqot ishlarini bajarishga tayyorgarlik ko'radi. Shuningdek, fan bo'yicha tashkil etiladigan kurs ishlari talabalarni ta'limning yuqori bosqichida bitiruv malakaviy ishini yozishga tayyorlab boradi.

Kurs ishi mavzulari

1. O'zbek tilshunosligida til, lison, nutq tushunchalari talqini
2. O'zbek tilshunosligida fonema va tovush munosabati tavsifi

3. O'zbek tilshunosligida leksema va so'z munosabati talqini
4. O'zbek tilshunosligida morfema va qo'shimcha munosabati masalasi
5. O'zbek tilshunosligida qolip va hosila munosabati talqini
6. O'zbek tilshunosligida unli fonemalar tavsifi
7. O'zbek tilshunosligida undosh fonemalarning o'rganilishi
8. O'zbek tilshunosligida fonetik jarayonlar talqini
9. O'zbek tilshunosligida semema va sema munosabati talqini
10. O'zbek tilshunosligida sinonimiya hodisasining o'rganilishi
11. O'zbek tilshunosligida antonimiya hodisasi talqini
12. O'zbek tilshunosligida graduonimiya hodisasining ilmiy tadqiqi
13. O'zbek tilshunosligida metafora hodisasi talqini
14. O'zbek tilshunosligida metonimiya hodisasiga ilmiy munosabat
15. O'zbek tilshunosligida filologik terminlarning ilmiy tavsifi
16. O'zbek tilshunosligida grammatik kategoriya tushunchasi talqini
17. O'zbek tilshunosligida umumiy va xususiy grammatik ma'no tavsifi
18. O'zbek tilshunosligida egalik kategoriyasining o'rganilishi
19. O'zbek tilshunosligida zamon kategoriyasining formal tadqiqi
20. O'zbek tilshunosligida nisbat kategoriyasining o'rganilishi
21. O'zbek tilshunosligida umumiy va xususiy grammatik ma'no tavsifi
22. O'zbek tilshunosligida grammatik shakllar tasnifi
23. Nutqda morfema umumiy ma'nosining nutqiy xoslanishi
24. Nutqda unli fonemalar ziddiyatlarining so'nishi
25. Nutqda undosh fonemalar mohiyatining o'zgarishi
26. So'z urg'usining nutqiy va badiiy-estetik vazifalari
27. O'zlashma so'zlarda bo'g'in ajratish va ko'chirishdagi o'ziga xosliklar
28. Fonetik jarayonlarning nutqiy va badiiy-estetik vazifalari
29. Nutqda omonimiya hodisasini bartaraf qiluvchi omillar
30. Sinonimiya va darajalanish munosabati
31. Metaforaning badiiy san'at hosil qilish xususiyatlari
32. Metonimiya hodisasiga ilmiy munosabat
33. Nutqda o'zlashma so'zlarning ma'noviy siljishlari
34. Grammatik shakllarning ko'chma ma'noda qo'llanishlari
35. Fe'l o'zgalovchi kategoriyasi shakllarining uslubiy xoslanishi
36. Kelishik umumiy ma'nosining nutqiy xususiylashuvi
37. Egalik shakllarining o'z va ko'chma ma'nolarda voqelanishi
38. Zamon shakllarining gap qoliplarini kengaytirishi
39. Bo'g'in tavsifiga doir o'quv loyihasi
40. Leksema va semema grafikli organayzerlarda
41. Leksikologiya bo'yicha darajali testlar to'plami
42. Ma'noviy munosabatlar bo'yicha keys-stadi

43. Qo'llanilishi chegaralangan so'zlarga doir o'quv loyihasi
44. Morfema tavsifida grafikli organayzerlar
45. Morfologiya bo'yicha darajali testlar to'plami
46. Morfem tahlil (muayyan asar misolida)
47. Morfologik tahlil (muayyan asar misolida)
48. Derivatsion tahlil (muayyan asar misolida).
49. Leksikologiyaning ob'ekti.So'z va leksema munosabati.
50. Leksemaning va leksik ma'noning semantik tarkibi.
51. Leksik ma'no tiplari.
52. Leksemaning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turlari.
53. O'zbek tili leksikasida eskirish va yangilanish jarayonlari.
54. Frazemalarda shakl va mazmun munosabati va ularning turlari.
55. Lug'atshunoslik. Lug'atlarning turlari.
56. Mustaqillik davri tilshunosligining asosiy yo'nalishlari
57. Til, lison va nutq; til birligi, lisoniy birlik va nutqiy birlik.
58. So'z turkumlarining an'anaviy va zamonaviy talqinlari.
59. Morfema.Morfemalarning tasnifi.
60. Birikmalar, ularning tuzilishi va tasnifi.
61. Gap va uning strukturasi. Gapni yuzaga keltiradigan asosiy omillar.
62. Kesim, kesimlik kategoriyasi va uning ifodalanishi.
63. Birikma bo'laklarining nutqiy voqelanishi.
64. Lingvistik ma'nolarning turlari.
65. Hozirgi o'zbek tilida analitik shakllar.
66. Hozirgi o'zbek tilida uyushiqlik hodisasi.
67. Hozirgi o'zbek tilida leksik sinonimiya va graduonimiya.
68. O'zbek tili leksikani sistemalar sistemasi sifatida.
69. Hozirgi o'zbek tilida evfemizmlar.
70. So'zning morfem tarkibidagi o'zgarishlar
71. Morfemaning shakl va ma'no munosabatiga ko'ra turi tahlili.
72. Tarixiy va sinxron derivatsiya tahlili.
73. Ot va sifat yasalishi muammosiga doir nazariy qarashlar tahlili
74. Boshqa turkum so'zlarning olmoshga ko'chishi (pronominalizatsiya)
75. Sifatlarda daraja kategoriyasi tahlili
76. O'zbek tilida hisob so'zlarining qo'llanilishi tahlili darslik va o'quv qo'llanmalar asosida.
77. Fe'larda grammatik kategoriyalari tahlili
78. Fe'lning funksional shakllari tahlili
79. O'zbek tilida yordamchi so'zlar.
80. So'z birikmasi va unga yondosh holatlar farqi
81. Erkin Vohidov she'rlari tilining sotsiolingvistik tahlili
82. Birikma tarkibidagi so'zlarning aloqa turlari
83. Gapning mazmuniy va shakliy xususiyatlari tahlili

84. Ifoda maqsadiga ko'ra gap turlari: darak, so'roq, buyruq gaplar. His-hayajon (undov) gaplar, ularning turlari (darak-undov, so'roq-undov, buyruq-undov gaplar).
85. Ona tilining jamiyatdagi roli mavzusida ilmiy maqola tayyorlash.
86. Gapning tuzilish jihatdan turlari: sodda gaplar, qo'shma gaplar, o'zga gapli qurilmalar. Sodda gap haqida umumiy ma'lumot. Bo'laklarga bo'linadigan va bo'laklarga bo'linmaydigan sodda gaplar; bo'laklarga bo'linadigan gap turla
87. Ikki sostavli (ikki bosh bo'lakli) va bir sostavli gaplar; yig'iq va yoyiq, to'liq va to'liqsiz gaplar.
88. Ikkinchi darajali bo'laklarning ishtirokiga ko'ra gap tiplari: aniqlovchili yoyiq gap, to'ldiruvchili yoyiq gap, Holli yoyiq gap, aralash holda tuzilgan yoyiq gap
89. Gap bo'laklari haqida umumiy ma'lumot. Ega va kesim (bosh bo'laklar) ikki sostavli gaplarni shakllantiruvchi predikativ birliklar ekanligi. Ega va uning ifodalanishi. Kesim, uning ifodalanishi, tiplari.
90. Gapning ikkinchi darajali bo'laklari (to'ldiruvchi, aniqlovchi, hol).
91. Gapning uyushiq bo'laklari; uyushishning ifoda vositalari: sanash ohangi va teng bo g'lovchilar. Uyushiq bo'lakli gaplarda umumiy va umumlashtiruvchi birliklarning qo'llanishi.
92. Gapning ajratilgan bo'laklari, ularning ajratilish sabablari. Ajratilgan bo'laklarning turlari.
93. Gap bo'laklari sanalmaydigan birliklar (so'z va birikmalar).
94. Bir bosh bo'lakli (bir sostavli) gaplar, ularning tiplari.

7. O'QUV ADABIYOTLARI VA AXBOROT MANBALARI

Asosiy adabiyotlar:

1. Jamolxonov H. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. – T.: O'zME, 2013.
2. Sayfullayeva R. va b. Hozirgi o'zbek adabiy tili. O'quv qo'llanma. – T.: Fan va texnologiyalar, 2009.
3. Mengliyev B. Hozirgi o'zbek tili (Fonetik sath. Leksik-semantik sath). Darslik. – T.: Tafakkur bo'stoni, 2018.
4. Qurbonova M.M. Hozirgi zamon o'zbek tili (sodda gap sintaksisi uchun materiallar). – T.: O'zMU, 2002.
5. Qurbonova M., Sayfullayeva R., Boqiyeva N., Mengliyev B. O'zbek tilining struktural sintaksisi. – T.: O'zMU, 2004.
6. Mirtojiyev M.M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. I jild. – T.: O'zMU, 2004.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида"ги Фармони ("Халқ сўзи", 2017 йил, 8 февраль).
2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Қарори "Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари" тўғрисида ("Халқ сўзи", 2017 йил, 21 апрель)
3. Qilichov E. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Ma'ruza matnlari. To'ldirilgan 2-nashri. – Buxoro: «Buxoro universiteti», 2001.
4. O'zbek tilining imlo lug'ati. – T.: «FAN», 1976.
5. O'zbek tilining kirill va lotin alifbolaridagi imlo lug'ati. – T.: «Sharq», 1999.
6. Hojiyev A. Tilshunoslik terminlarining izohli lug'ati. — T.: «O'zME», 2002.
7. Ne'matov H. O'zbek tili tarixiy fonetikasi. – T.: «O'qituvchi», 1992.
8. Махмудов Н., Нурмонов А. Ўзбек тилининг назарий грамматикаси. –Т.: Ўқитувчи, 1995. – 359 б.
9. Rahmatullayev Sh.U. O'zbek tilining yangi alifbosi va imlosi. –T.: «Universitet», 1999 (qayta nashri – 2002).
10. Jamolxonov H.A. Fonetika, fonologiya va orfoepiya. Ma'ruzalar matni. – T.: Nizomiy nomli TDPU bosmaxonasi, 1999.
11. Abduazizov A. O'zbek tili fonologiyasi va morfonologiyasi. –T.: «O'qituvchi», 1992.
12. Jamolxonov H.A. Grafika va orfografiya. Ma'ruzalar matni. –T: Nizomiy nomli TDPU bosmaxonasi, 1999.
13. Mahmudov A. Unlilar. – T.: O'zFA «Kibernetika» ilmiy ishlab chiqarish birlashmasi, 1993.
14. Mirtojiyev M.M. O'zbek tili fonetikasi. –T.: «Universitet», 1998. 2013
15. Tursunov U.M., Muxtorov J., Rahmatullayev Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Qayta ishlangan, to'ldirilgan 3- nashri. – T.: «O'zbekiston», 1992.
16. To'ychiboyev B. O'zbek tili tarixiy fonetikasi. –T.: «O'qituvchi», 1990.
17. Ҳасанов А. Ўзбек адабий тилидаги лексик бўшлиқларни тўлдиришнинг диалектал асослари. – Т.: "BOOKMANY PRINT", 2022. – 130 б.
18. O'zbek tilining asosiy imlo qoidalari. –T.: «O'qituvchi», 1995.
19. Shoabdurahmonov Sh., Asqarova M., Hojiyev A., Rasulov I., Doniyorov X. Hozirgi o'zbek adabiy tili. I qism. - T.: "O'qituvchi", 1980.
20. G'ulomov A., Asqarova M. Hozirgi o'zbek adabiy tili. Sintaksis. 3-nashri. – T.: 1987.
21. Tursunov U., Muxtorov J., Rahmatullayev Sh. Hozirgi o'zbek adabiy tili. 3-nashri. – T.: "O'zbekiston", 1992.
22. Ne'matov H., Bozorov O. Til va nutq. – T.: "O'qituvchi", 1993.
23. Ne'matov H., Rasulov R. O'zbek tili sistem leksikologiyasi asoslari. – T., "O'qituvchi", 1995.

Internet saytlari

1. www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.
2. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
3. www.kutubxona.uz
4. www.ziyonet.uz

8. O'QUV DASTURI HAQIDA MA'LUMOT

Mazkur ishchi o'quv dasturi Oliy va o'rta maxsusu ta'lim vazirligi Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek tili va adabiyoti universiteti tomonidan 2021-yil 28-avgustdagi 1-sonli bayoni bilan tasdiqlangan Hozirgi o'zbek adabiy tili fanining o'quv dasturi (sillabusi) asosida ishlab chiqilgan.
Z.Xolmonova ____________ "O'zbek tilshunosligi" kafedrasi mudiri, f.f.d. professor
Tuzuvchi: A. Hasanov ____________ "O'zbek tilshunosligi" kafedrasi katta o'qituvchisi